

12 May 2011 Thursday 11:15-12:45
Chairmen: Yıldırım N., Öztürk Türkmen H.

ORTA ANADOLU BOZLAK KÜLTÜRÜ FOLKLORİK VETERİNER HEKİMLİĞİNDE KULLANILAN HAYVANSAL DROGLAR

Çağrı Çağlar Sinmez¹, Aşkın Yaşar²

¹PhD, Selçuk University Faculty of Veterinary, Dept. of Veterinary History and Deontology, cagribey6038@gmail.com
²Prof., Selçuk Üniversitesi University Faculty of Veterinary, Dept. of Veterinary History and Deontology, ayasar@selcuk.edu.tr

Türkiye, çok eski devirlerden beri farklı uygarlıklara sahne olmuş kültür ve folklor hazinesi olan bir ülkedir. Bu hazinede halk hekimliği ve halk ilaçları da önemli bir yer tutmakta; bu geleneksel-folklorik ilaçlar günümüz yeni ilaç hammaddeleri araştırmalarında yararlanılan bilgi kaynakları arasında yer almaktadır.

Çalışmada, Orta Anadolu Bozlak Kültürü içerisinde yer alan veteriner hekimliği ve hayvancılığa ait folklorik bilgilerin modern veteriner hekimliği uygulamaları ile olan benzerlikleri ve halk arasında kullanılan hayvansal kökenli ilaç hammaddelerinin tespiti ile temelde Türk kültür tarihine ait bilgilerin kayıt altına alınarak korunması, özelde ise alternatif tedavi, folklorik veteriner hekimliği ve veteriner farmakoloji literatürüne yeni bilgiler kazandırılarak katkı sağlanması amaçlandı.

Çalışmanın materyalini, Orta Anadolu Bozlak Kültürü'nün hâkim olduğu yörelerde (Çankırı, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Yozgat) folklorik veteriner hekimliği ve hayvancılıkla ilişkili halktan (halk hekimliği uygulayıcıları, hayvan sahipleri, hayvancılıkla uğraşan kişiler, veteriner hekimler ve diğer kaynak kişiler) "bilgi derleme formu" yoluyla elde edilen bilgiler oluşturdu.

Çalışmada, folklorik veteriner hekimliği uygulayıcılarının hayvan hastalıkları ve tedavilerinde kullandıkları hayvansal kökenli drogları dini-sihri, ampirik ve rasyonel olmak üzere üç temel başlık altında uyguladıkları belirlendi. Orta Anadolu Bozlak Kültürü folklorik veteriner hekimliğinde kullanılan ilaçların terkinde % 44,66'sını bitkisel, % 21,36'sini hayvansal ve % 33,98'ini madensel kaynaklı drogların oluşturduğu tespit edildi. Hayvansal kaynaklı droglardan bazılarının (tereyağı, bal, yumurta, yoğurt, ayran) birden fazla hastalık tedavisinde, bazılarının (safra, güvercin gaitası, yumurta kabuğu) ise yalnızca bir hastalık tedavisinde kullanıldığı tespit edildi.

Sonuç olarak, folklorik tedavi uygulamaları içinde farklı şekillerde kullanılan hayvansal kökenli ilaç hammaddelerinin rasyonel tedaviye katkı niteliği taşıyan ya da bilimsel nitelikte olabileceklerin deneysel çalışmalarının yapılarak bilimsel temellere dayandırılmasının yararlı sonuçlar doğurabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Drog; Folklor; Halk hekimliği; Folklorik veteriner hekimliği

ANIMAL-BASED DRUGS EMPLOYED AT FOLKLORIC VETERINARY MEDICINE IN BOZLAK CULTURE OF CENTRAL ANATOLIA

Having hosted various civilizations for the very early ages, Turkey has a remarkable cultural and folkloric experience. The folkloric medicine and drugs have a significant place within the experience in question. Among the information sources of the researches for the raw materials of the new drugs are these traditional-folkloric cures.

Throughout this study, it is aimed to determine the similarities between the folkloric knowledge at veterinary medicine and animal husbandry at Bozlak Culture of Central Anatolia and modern veterinary medicine, and the animal-based raw materials of drug preferred among the people; to preserve the related experience by taking it under record; to contribute to the literature of alternative cure, folkloric veterinary medicine and veterinary pharmacology.

The materials of the study consist of the information obtained with 'information gathering form' from the general people, especially those related with folkloric veterinary medicine and animal husbandry, animal owners through the regions (Cankiri, Kayseri, Kirikkale, Kirsehir, Yozgat) Bozlak Culture of Central Anatolia can be predominantly observed.

Throughout the study, it has been determined that executors of folkloric veterinary medicine implement the animal-based drugs used at the treatment of animal diseases under such essential headings as religious, empirical and rational. It has been discovered that the combination of the drugs employed at folkloric veterinary medicine in Bozlak culture of Central Anatolia consists of the vegetal, animal and mineral-based drugs, respectively 44.66%, 21.36% and 33.98% in percentage. It has been observed that some of the animal based drugs (butter, honey, egg, yoghurt, ayran) have been used for the treatment of several diseases, and some (gall, pigeon feces, egg crust) have been applied for only one disease.

Consequently, it can be argued that the animal-based raw materials, especially those bearing a contributory characteristic to the rational treatment or a scientific aspect, administered in various forms within the application types of folkloric treatment may lead to some useful results if those raw materials to be established on the scientific bases after the experimental studies.

Keywords: Drug; Folklore; Folkloric medicine; Folkloric veterinary medicine